

ŐSOKONAI LAPOK

SZÉPIRODALOM ÉS TÁRSASÉLET KÖZLÖNYE.

TULAJDONOS SZERKESZTŐ
ORBÁN P E T Ő.

Fővárosi élet.

Budapest, aug. 7. Szébb reményeink, tisztább örömeink csak egy rövidke lebbenés — tündéralom, melyben alig ringatjuk el fejünket, a hideg való már letépi fűrtünk közül a mákonykoszort. Veszteségeink sirja fölött a fájdalomnak újabb és újabb ostroma támadja meg lelkünket, mintha a sors erővel acélszilárdságu kitűrésre akarna edzeni. Az öröm, a boldogság fölpezsdíti a vért, — a sorscsapások, a fájdalmak, ha megbirunk velök küzdeni, növelik a lelket, edzik a reményt, erőssé teszik az akaratot. Ki mondaná, hogy a növény az árnyéktól nem nyer fejlődést, életet? A természet örök törvénye ez. Ott, hol a sugár elhal, egy másik élet támad. Rothasztó lég közepette egy újabb zöldelésnek csirája növekszik. Ez így van, és így lesz, a természet örökkévalóságában úgy, mint a nemzetek életében. A külelemek, akár fejlesztők, akár támadók legyenek: permeteg vagy napfény, légszönd vagy vihar, a lényvilágra nézve táperőt hordanak magokban — megöli egyedül a belső mótely, mely mérgevel mindjárt az élet tövén rágódik.

Meglehet, hogy e sorokat levelem homlokáról el is hagyhattam volna, de miután épen tollam alá furódtak — leirom őket, s megvallom, hogy irásuk alatt meszszebbre is gondolék azon szívemet szomorun megillető tárgynál, mi kedélyem jelen buskomoly hangulatát előidézte.

Alig született fiacskám, meghalt. Az apai öröm, mely oly forrón érinté keblemet — leáldozott. Egy új meleg érzés ismét elhidegült szívemen. Egy új ürömcsepp folyt a keserűség tölt poharához. Hát minden, mi édes, a halálországába költözik-e?!... Vagy intés ez, hogy a multon el nem merengve, minden erőnkkel a jövőnek tartjuk föl, minden tevékenységünket effelé irányozzuk?! —

De elég... engedjete meg olvasóim, hogy e néhány virágocskával megjelölém kedves kiseddem sirját. E sorok tán naplomba inkább illettek volna... igaz... de e helyen sem állanak minden értelem nélkül. Higgyétek el, hogy sok embernek gyakran kellene ily perspectívából nézni az életet.

Most nézzünk körül a fővárosban.

Furcsa, hogy a ki itt valódiilag élvezni akar, mind a városon kívül keresi a gyönyört, reményt, vigasztalást, elégteliséget, mulatságot, jobblétet, egészséges levegőt, stb. A mesterember az egész hét folytán már kontós mun-

kája közepett a budai hegyekről álmodozik (ezek az ő arany hegyei), hol vasárnapját töltendi. Az uracsok faluzni röpülnek. A tüzvérű ifjak vagy a Pegazusra kapaszkodnak, mi ugyan nem minden veszély nélkül jár, kivált ha a Pegazus kellesténél kissé szilajabb — vagy kik e szórakozáshoz nem értenek, az uszodák és fürdők vizébe merülnek. Soknál ugyan e két foglalatosság együtt jár, a menyinyiben némely költőnc Pegazusa patkójával minden nyomon vizet fakaszt — s az egész olvasósereget belefürösztli. Kiket honnúlásra kárhoztat a sors, azok a hírlapok látszövén keresztül merülnek el a távol ködébe.

S igazán, a magyar most majdnem a szélrózsa minden irányában, a világ legkülönbözőbb tájpontjain érdekelve van.

Vagy a szellemi közlekedés övéi- és ismerőseivel, vagy a keblét foglalkodtató hazaiügy vezetik érdekét, vonzalmát egy vagy más világtáj felé.

Óriási láthatár égivei között egy tört árbcu hajó!

Magánlevelek tudósítása szerint a menekülteknek sem Kiutahiában, sem Párizsban, sem New-yorkban nem a legjobb dolguk van. Képzeltető, hogy ha bár arannyal öntetnének is el — a honvágy szomjusága a bővölködés tikkadt hevében méginkább kinzaná őket, méginkább tühellenné tenné gunyszerű sorsukat. Hát még inséget, nyomort tűrni egyetlen vigaszpont nélkül! Ez rettenetes lehet. S ily állapotban van a newyorki menekültek nagyrésze. T a y l o r halála következtében a jótékonyosság forrásai nagyrésztben bedugultak. A nagyelkűsködés csillogó érzelmé Amerika népeinél halványulni kezd, a könyörületesség kimerülve, hideg elutasításban nyilatkozik. S ennek legfőbb oka az, hogy némely tolakodók — kiket iparlovagi hajlam vezetett a forradalom küzdterére is, s a zavarosbani halászat reménye — a szerények elől elragadják a kegyesség adományait, boszantásig kimerítik a lakosság jószívűségét, s míg ők dözsölnek, az irányukban nyilvánuló mellözést az éhezők érzik. A gyöngébb ifjak közt különösen nagy a halandóság, — a kórházak sanyarágynai tengve, ohajtják a halált — hogy egészségök visszanyerésével többé a nyomor és éhség kínjainak vissza ne adassanak. De lenne bár dusan terített asztalok, lenne megelőzve minden kívánságuk — az édes anyát Amerika szabadsága soha nem volna képes kárpótolni. —

Hiszszük, hogy a kormány — a politikai okok plausibilitása mellett — számkivetésben élő honfitársainkat mielőbb visszaadandja a honnak. —

A még kételyben tartott s haditörvényszéki tárgyalás alatt levő polgári foglyok sorsa közel napok alatt végkép el fog dönteni. Meg vagyok győződve, hogy az ítéletek kihirdetése nem gyász-, hanem örömnappal lesz számunkra.

Kerekes Ferenc professor halálának híre, hiszem, hogy már ezóta eljutott Debrecenbe, s azért erről körülményesen itt nem emlékezem. . . Az érdemest méltó gyász illeti! . . . Munkássága s érdemei fölé a csöndes, de tartós elismerés emeli emlékoszlopát. — Ezuttal, mint legujabbat megsugom, miszerint a derék tanár halála által megürült tanszékbe Szász Károly professor, volt erdélyi képviselő, s oktatásügyministeri osztályfőnök van definitíve kijelölve *).

Temetőben.

Itt ült ő. Szeliden meghajolt előtte
Mindenik fűszál, minden virág,
Én mellette ültem: összeolvadt lelkünk,
Nem hallók, mit mond a roszt világ.

Néma volt a sir. Mi édesen merengtünk
A jelen gyönyörvirágain.
Hallgatánk, de szívünk dobogása mondta:
„Két boldog van e sir hantain!”

Sir terült alattunk, benne a halál ült
Az enyészet mohos pamlagán,
S sir fölött a holtak közt elandalodva
Édelegettünk egymás ajakán.

Balra a tűnő nap, jobbra a kelő hold
Küldtenek reánk szelid mosolyt, . . .
Mindeniknél szebb volt az ő pillantása:
Nem volt benne sem homály, se folt!

. . . Keblére hajoltam . . . szíve hangosan vert,
Habzott benne a szent érzemény . . .
Megérezte szívem, mint fejlett szívében
Minden érzés lángzó véreirén.

S újra itt ülök, hol egykor idvezültem,
Itt ülök . . . hajh! árván, egyedül;
Kedvesem sírjára ne felejtset tüzök:
Megtört szívemet . . . emlékjelül!

Oláh Károly.

Tetszhalott.

(Vége.)

III.

Két hóval később — egy reggel, azon szobában, hol a fentebbi jelenet történt, halvány barna lány ült izletes pongyolában öltözöaszta előtt.

*) Mi e jeles férfit főtanodánkra nézve nyereeménynek tekintenők.
Szerk.

A teremtés remeke — a hölgy, szép volt. Éjfürtői mint fényes hollószárnyak ereszkedének kétfelől az alabastfehér vállakra — s lejjebb a szemérem hóhalmaira, hogy ott a szinellettét varázsa előtt megszegyenülve, a pihegő kebel hullámgzata fölött törjenek meg gyűrűi. . . A hölgy kéjittason merengett a játszi fürtök remegő hullámgzatán — és derültnek látszott, mint tengerből emelkedő Venus, ki gyönyörtelven szemléli körüle a hullámgűrűk pajkos játékát. . . . Semmi nesz — s a hölgy még mindig, mint kinek lelke a képzelet világában tévedez, tétlenül ül asztala mellett. Majd végre angyali fejcskáját lepleten jobbjára eresztve, a tükör felett látszott elmerengni, mint-ha tán megsokalta volna már abban képmása égi bájait csodálni — vagy az önigerlés túlaradt mámorát kívánná exaltát idegeiből kihüteni — elpárologtatni. . . De nem, nem! . . . Az nem földi inger, mely őt elfaraszta. . . E lankadt tekintet — ez odaolvadó önérzületlenség egy magasztosb szívkuздеlemnek — valami tulvilági ábrándérzelemnek finom átszűrődése, mely lelkét csendes, öntudatlan andalodásba rázta át. . . Mi ez? Láttatok-e? futó mosoly tündér galambja szállt el a nyiló ajkak foszlánya felett. Ah tán kedvese képét látta az emlékezet tükrében lelke előtt ellebegni — s az után tárja oly édesepedve hatyukarjait — a karokat, melyek bájlon s könnyyedén emelkednek a láthatlan eszménykép felé, mintha gyöngenyáriszletet két fehérszalagot lebegtetne a csendes, nyájas hajnalilégben. . .

„Ah Ödön — sohajtott Etelke, mert ő volt a hölgy — kedves Ödön! hol vagy most?! . . . Meszsze . . . meszsze! . . . Hanem eljössz, ugy-e nem soká? . . . és én boldog — boldog leendek!”

Itt elhallgatott . . . és lelke most a mult — majd a jövő határaitra szállva, szíve — remegő szíve ismeretlen kéjkek karjai közt merengett. Öntudatlanul ült székén.

E percben hatalmas ajtózörej rázta föl ábrándiból — s a hölgy rendkívüli zavarában felugorva, egyenlően kapkodott lélekzet és ruhája után.

„Nem . . . nem szabad — kiálta zavartan — nem szabad!”

Előtte gyámnoka — Kövesi állt.

„Megengedj, lányom — kezdé a vén gyámnok tréfásan — félpongyola s öreg legény! . . . aztán meg én gyámod vagyok — ugy hiszem, nekem csak „szabad”. . . Egyébiránt kedvesem! fontos közlendőm van: mentse ki ez alkalmatlankodásomat.”

„Atyám! nem gondoltam . . .”

„Nem gondoltad ugy-e, hogy jövőd felett és oly éber gonddal virasztnék, mint virasztottam eddig szépmagad fölött?”

„Nem . . . nem értem, mit akar ön?”

„Értsd meg tehát, kedvesem! Te lány — te gyermek vagy s én öreg és beteges. . . Ki tudja, nem maradsz-e ma vagy holnap gyám és védő nélkül?! Én mindezt gondolóra vettem — és . . .”

„És — és?...“

„Neked férjéről gondoskodtam; férjéről, ki téged mint különben is gyenge idegzetűt — és gyakran betegest, folytonos ápolása alá vegyen.“

„Atyám!...“

„Igen, Fülkei orvos ur...“

„Nagy isten! — sikoltott fel a lány — Ez iszonyu... ez borzasztó — taglalá kétségbeesetten, majd a megrázkódtatás villámától lesujtatva omolt pamlagára. S végre kevés erőt küzdve lelkébe, — atyám — rebegett lankadtan — beteg vagyok: hagyjon magamra.“

„Orvos ur — szólt Kövesi ajtót nyitva — e lány beteg.“

Az orvos kéjremegve lépett be — s Kövesi gyorsan távozott.

IV.

Etelke magához jött.

„Orvos ur! — szólt méltóságosan — ön itt? s ily szokatlan időben? Kérem — az illem szent nevében kérem, távozzék.“

„Kisaszszony! én ismerem az illem szabályait, de ismerem a szabadítékot is, melyet hölgyek irányában orvosi állásom ad. Nagysád kevés perccel ezelőtt beteg volt — s én mint orvos jelentem meg. Azonban — hála égnek! — nagysád im veszélyen kívül van: s most, igaz, az illem szabályai szerint mint salonférfiúnak távoznom kellene; hanem én nemcsak orvos, nemcsak salonférfiu, de házi-barát is vagyok itt — s mint ilyennek tán megenged az illem istennője, megenged szép nagysád, ha egypár percig még maradok.“

„Ön visszaél türelmemmel — kérem távozzék.“

„Nagysád fölötte kegyetlen! Hát ezt érdemeltem én nagysádtól..? én, ki ébren vagy álmaimban buzgó áhitattal hajlok meg eszményképénél — s ki közelében imádón hullok térdre — mint...“

„Tehát — szólt Etelke egy új eszme által megkapatva — én fogok távozni.“ S mint kilőtt nyilveszsző gyorsan röpült a mellékszoba felé; hanem az orvos gyorsabb volt, s kísértő szellemként állván a kérdéses ajtó elé, a mentat elvágta.

„Etelke, kedves angyal! — kezdé a lángoló szenvedély ömlengő hangján — nagysádnak ki kell engem hallgatnia. Oh rövid az, mit mondani akarok. Igen, igen! hallja meg: én szeretem nagysádat igazán, forrón — és olthatlanul.“ — S itt az orvos, mintha égi villám sujtotta volna le, a tuláradó szenvedély óriási rohama alatt reszketve rogyott össze a lány előtt. Magánkül vala. — Etelke az öntehetlenség alkalmát használta — s Fülkeit a felmagasult hölgyerő sodró hatalmával taszítván félre utából, mint villám surrant a mellékszobába. S így a tolakodó ostromhatalma elől szerencsésen megmenekült.

V.

Néhány perc múlva e jelenet után az orvost Kövesi szobájában látjuk.

„Nos? — kérde aggodalmas arccal Kövesi a belépőtül — hogy állunk?“

Az orvos nem felelt a kérdésre, — hanem a visszautasítás szégyene, majd az ingerlett szenvedélyláz örjüngő dühétől ragadtatva, szóltanul — magánkül futkosott összeviszsa a szobában.

„Kövesi ur! — szólt végre a csendesült kedélyhangulat nyugpercében — tervünk nem vezetett célhoz: szerződésünk megsemmisült. Fáj, fáj! — de mit tehetek róla? Etelke, a makacs teremtmény, úgy akarta. Legyen! nem bánom. Utunk kettészakadt: nekünk válnunk kell — s pedig örökre.“

„A lány nem akar ön neje lenni? De én kényszeríteni fogom őt — viszonzá Kövesi az ingerültség határozott hangján — Etelke öné leend, erre esküszöm.“

Fülkei fejét rázva, keserű mosolylyal távozott.

Vegyünk lélekzetet — s tartsunk szemlét az aljas terv fölött, mely szerint Kövesi, a zsarnokgyám, Etelkét, e nyiló virágot, az ifjuság kikeletén, Fülkei — egy kiaszott csontváz keblire akarta és akarja még most is tűzni.

Borzasztó aljasság...!

Lássuk csak az indokot.

Kövesi Ármin egy volt azon magyar aristocraták közül, kik ifju és férfikorukban könnyelmű pazarlás által különben is terhelt jószágaitak tulterhelék, s a vénség rideg korszakában kellemetlen nélkülözéseknek — s mi több sors- és hitelezői zaklatásoknak levén folytonosan kitétetve, a végmenszerhez folyamodnak, azaz jószágaitak zálogba vetvén, a zálogösztlet egyrészevel adósságaikat törlesztik le, a fenmaradt csekély részt háztartásuk fődözésére fordítván.

Igy tön Kövesi, — azon különbséggel azonban, hogy a kifizetések után fenmaradt pénzének egy részén X** városában — hol történetünk játszik — szép házat vett, hol mint újonuj várospolgár, aristocraticus hajlamánál fogva pazarul fényes háztartást vitt. Itt s ez időközben halt meg Nadályiné, Etelke előbbi gyámánya, ki az árva gyámno-kaul Kövesit, mint egyik hajdani ismerőjét végrendelvé, a szép hagyományi pénzüszlet Etelkével együtt ennek keze s gondja alá került.

Kövesi régi hajlamánál fogva mindegyre folytatta pazarlását — gondolatlanul költött. S későn — igen későn vette észre: hogy mind maga, mind a más erszényét már-már fenéig őrítette.

Mit tegyen? Etelke serdülő kora, s mi ezzel kapcsolatban járt, a gondolat, melyszerint gyámnokoltja minden órán férjesülhetvén, ennek örökségét tüstént ki kell adnia, s kiadván, azonnal tönkrejut, mint damocleskard lebegett szüntelen feje fölött... Egy aljasan-merész eszmére jött: férjhez adni a lányt a nélkül, hogy örökségi öszletét kiadnia kellessék.

De kinek... és mimódon?

Széttekintett, hogy valljon akadna-e ember, kinek,

habár szív- de mindenesetre pénz nélkül, karjaiba dobhatná a szép — elragadóan szép gyámtalan gyámleányt?

És valóban akadt is...

Szemei Fülkeire — a házi orvosra estek.

Fülkei X** városának tisztí sebésze — különben orvos tudor is — mint családorvos gyakran megfordulván Kövesi házánál, Etelke rég szemébe tünt.

Fülkei nem volt már fiatal, fején a férfikor nyara kezdé érlelni fehérlő kalászeit. Nem csoda. Fülkei — az egykor gazdag szülék magzata, kénye-kedve szerint növeltetvén, mint zabolátlan kéjenc, mohógyorsasággal nyargalt át korai fűsőségében a kicsapongás minden stadiumán. Mint ilyen — s ezáltal életkedvét kimerítvén, nem volt vonzalma a nőszülésre. Mintha nem volt volna kéz, mely szívében e vonzalom hurját megpenditheté vala. Ő hallgatott — s magabazárkozott lön, mint kiégett kebel, melynek nincsenek vágyai. Azonban a bár kimerített, de rázkódtatásokhoz szokott idegeknek az a természete, hogy új, hogy rendkívülig ritka szépségek varázsilletésire új vágyak ingerlángjában olvadnak és lobognak fel. És ez ingerláng mint delejerő az idegeken — az emberi test e finom ércszálain — a nemibáj villanyvezetője segítségével annál lázasb hatalommal nyargal végig, mennél gyöngébb a test és elfinomítottabb az idegrendszer — fokoztatván mindenesetre a nemibáj mozderejének milyen- és menyenyisége által.

E történt Fülkeivel is.

Fülkei beteges, kimerített idegeiben aszkóros volt. S mint ilyen — szerfölött ingerlékeny idegzetében — hajlandó levén a nemibáj illetésének elfogadására, Etelke megragadó szépsége által a fékezhetlen szenvedélyroham árájába sodortatott.

Láttuk, mint tön szerelmi vallomást. S láttuk, mi-ként utasított vissza Etelke által.

És Fülkeiben a mint egyfelől olthatlan szenvedély-láz, úgy másrészlől némi negélyezett férfibűszkeség is volt: természetes hát, hogy vissza- és pedig kiméletlenül visszautasítatva, vissza is tudott vonulni. Visszavonult igenis — mint láttuk — de boszu-, rettenetes boszuval keblében...

VI.

Három hó tölt el. Etelke ez idő alatt Ödönt — bár menyenyre, földre, esküvel fogadta ez: hogy egy hó mulva itt leend, szíve kedvesét, mint nejét, keblére ölelendő s haza röpitendő — nem látta. Valljon mért? és hol késhetik? Lássuk:

A fiatal gróf a fentebbi szerelmi jelenet után elhagyva X** városát, rendes lakhelyére — Pestre utazott, hol a nagyvilág zajába újra visszamerülve, Etelkéről — úgy látszik — elfelejtkezett. Igen, igen! Lengei Ödön könnyelmű — a szó teljes értelmében — divatifu volt, ki minden szép hölgy körül egyenlően forgolódott — és enyelgett; azonban kitűzött elve szerint nőszülési szándék-

kal végre is csak valamely gazdag hölgnél kívánt megállapodni. Tudjuk, Etelke gazdag volt. Mi kellett egyéb Ödönnek?! Kész volt a szerelmi vallomás.....

Etelke tapasztalatlan — valljuk meg, kissé könnyelmű lány vala. A fiatal gróf hő vallomásának mint istenigének hitt — majd a cím és csinos külalak által még jobban megkapatva, az ajánlott szerelemért mohó vágygyal adta viszonyszerelmét cserébe. Azonban mint tartattak meg a gróf részéről a szerelmi ígéret szavai? gyaníthatjuk; gyanítá ezt maga Etelke is, midőn három hó óta már sem levelét nem kapta kedvesének, sem hirt nem hallott felőle.... Ugy tetszett neki, mintha szerelme kijátszatott volna. Tehát szerelme kijátszatott?! Ez mélyen fájt a csalatását érző hölgynek, — s anynyivalinkább fájt, mivel érte, s erelmi ragaszkodása tulságos hevében, magától el- s illetőleg áldozatul dobá legjobb barátnője — Ida szeretetét. És e körülmény jelenleg annálsajgóbb fájdalommal melszé vérző keblét, minélinkább szüksége lett volna ily elhagyott — ily kétségbeesett helyzetében egy igaz barátnőre, kivel sejtelve titkát — óriásodó fájdalma súlyát megoszthatá vala.

Ily lélekállapotában nagy lépésre tökéltte magát. Idát meglátogatá.

„Kedvesem! — szólt a megbánás fájangján barátnőjéhez — Engedj meg kiméletlen bánmodoromért. Elismerem: én hibás voltam.“

„Hagyjuk a multat! — viszonzá Ida félreismerhetlen jósággal. — Én elfeledtem mindent, — s ha te nem jössz, ma én megyek hozzád — igen fontos dologban.“ —

„Miért? miért?... kérlek...“

„Itt e levél — melyet Gyulától, szegény unokavéremtől kaptam — mindent megfejt.“

Etelke remegő vágygyal kapott a levél után — majd kétségbeesett szenvedélylyel hadarván végig annak borzasztó tartalmát — „Oh az nem lehet! — kiált fel a kétely, sejtés és fájdalom vegyült hangján. — Nem, nem! Ezt Vettényi csak boszu- vagy tán cselből írja.“ Ida hosszas-son hallgatott — majd határozott elszántsággal, a kétely végképeni elosztatására egy divatlapot tartott barátnője elé: —

„Nem hiszed? No hát győződjél meg felőle — szólt keserűen. — Nézd a fővárosi hírfüzér legelső gyönyörű mákvirágát.“

Etelke olvasá: „Lengei Ödön gróf tegnap lépett keresztelkedett arája — a hirhedt szép (?) és gazdag Kellermann Annával oltár elé. — Szép feleség az a — félmillió p. forint!“

Etelke a lapot elejté. Szólni nem tudott. — Elborzadt s gyöngye idegzetén iszonyu reszketegség görcsei vonaglottak át... Magánkül lön. Ájulásba hullt.

VII.

Etelkét félóra mulva honn betegágyán találjuk.

Kövesi — a gyámnok, és Fülkei — az orvos állnak a beteg előtt.

„Mondtam már — szólt Etelke a lélekfájdalom keserűen mély hangján — mondtam már, hogy orvosi segílyre semmi szükségem. — Isten önnel! — intett az orvosnak hatyujjobjával — s felfelé fordulva, mélyen hallgatott.

Fülkei a düh — a fokozott boszu és megvetetés keserű indulatával távozott. Kövesi nyugtalanul dőcögött utána.

A beteg az nap — senkit sem bocsátott magához.

Egy hét tölt el... és Etelke mindegyre csak ágyában — s pedig különös betegsége örvényébe mélyebben mélyebben sodortatva, mint letört virágszál hervad ágyában....

Végre Idát — az egyetlen barátnőt hivatja.

„Édesem! — rebegé a beteg tulvilági jóshangon — Szeretett Idám! Én nagyon beteg vagyok. Idegeimben percről perce belebb harapózó zsibbadályt veszek észre... Érzem, meg kell halnom... Én meghalok. Egyre kérek. Ha szeretsz, tedd meg értem. Im fogadd naplótöredékeket. Pecsételd le ezt, — s ha meghaltam, add át Gyulának — emlékül.... szegény — szegény megérdemelte ezt tölem.....“

Ida a naplótöredéket magához vette; tartalma ez:

„1849. jul. 6. Legfájdalmasb — legkeserűbb, de egyszersmind legszebb — legdicsőbb napom életemben, a mai nap volt..... Ti, kik az ellentétekben — habár a legkihívóbb végletekben találkoznak is azok — semmi nagyszerűt, semmi fonségest nem találtok: jöjtek és kacagjatok rajtam; én a mai napot legszebb — borzasztóan legszebb napomnak tartom. Mert ma jöttem önérzületre — ma gyógyultam ki ábrándaimból..... Ah minő boldog vagyok! Boldog? boldog!... Avvagy dicsekedhetik-e más hölgye — szerencsével?!... Ritka — ritka!... Hogy is ne?! Hisz mik vagyunk mi hölgyek? Önállástalan — tapasztalás nélküli gyöngé teremtményi istennek, kik, mint bolygó tűz a megingatott lég-hullámzat rohamvonalán, esztelenül megyünk — a nélkül, hogy észrevenők csalatásunkat — megyünk a külszin félrevezető lidérce után. Hiuság- vagy tapasztalatlanságból tetted-e ezt oh hölgy! az mindegy... elég az hozzá, hogy te önhibád miatt szirtre vagy csalva, szirtre, honnét többé nincs visszút — nincs menekvés — csak a tátongó mélység, melybe, mint kétségbeesett Sappho tenger hullámiba, alázuhannod szabad, hogy a késő bánat ölen fölhaláshad nyugadó halálodat..... Ödön, Ödön! te megcsalál — borzasztóan megcsalál engemet..... És én... én Gyulát csaltam meg; — igen! megcsaltam öt hitében, melyet szentesége-, melyet eszélyemben helyezett. Szegény! szegény.... De mit tehetek én róla?! Nem ön hibám, hogy tapintatlan és tapasztalatlan valék....

Oh szülék! szülék! mért nem növelitek ugy a leányokat, mint figyermekeiteket...? Mi szép? Mi dicső!..

A férfi — ugy hiszem, a növelés szötte lelkébe ez eszélyt — a férfi még a szenvedély hullámzata közt is képes az egyensulyt megtartani s a szívjóság és jellem tekintetéből itélni — az emberek osztályozása- és választásánál. Míddön mi hölgyek — legalább nagyobb részint — e nézpon-tot nem ismerjük — nem ismerhetjük. Ah mert félszeg nö-veltetésünk camera obscurájában felejtetett ránk nézve a látszó, melylyel azt az élet emeltebb pontjai közt feltalál-hatnók. Innét a különbség... Miért e különböztetés?!..

Fáj lelkem, ha rá gondolok, hogy mily rut kalmár-kodás üzetik a nagyvilág piacán a szív nyugalmával — s a lélek mivelttség igényeivel..... Borzasztó, de igaz, mikép nem ritkán gazdagság bünnel, szépség romlottsággal a házasság ördögi alkuszai. És ti hölgytársaim, szerencsétlen hölgyek! szánjátok magatokat, hogy észre nem veszitek hátatuk mögött ez er-kolcsi zsarnokság szegyenpelengérét!.....

Oh bár újraélhetném e szép kort, mely fölöttem a gondolatlan ifjuság csalismereteivel, fönnelgő hiuságával és a szív rajongó ábrándjaival röpült el, s könnyelmű lelkemet tévutra vezeté alacsony érdekpoltikájával.... Iskolába járnátok hozzám szánandó hölgytársaim! a késő-bánat romjaiból poenixként ujjaszületett lélek iskolájába..... hol az egyéni jelesség és nem a külszin leendne mérlegtényező a szív választás- és emberek osztályozásánál.

.... És oh Gyula, Gyula! megbocsáthat-e ön nekem... nekem, egy öneszmélet- és emberismeretre nem juthatott gyöngé lánynak, ki oly magas lelket mint ön föl nem foghatott — felfogni nem birt..... A valódi fényt és nagyságot nem ismerém; — üdv helyett kárhozatot ö-lteltem keblemre..... Gyulám! bocsáss meg egy elbukott anyagnak..... Isten veled — örökre.... örökre!!“

Eddig a naplótöredék.

VIII.

Ida a naplótöredéket lepecsételte — és szenvedő barátnője kérelme ellenére, mindazáltal ennek legszentebb érdekében, Gyula- unokavérének tüstént megküldte azt.

IX.

..... Hagyjatok — hagyjatok visszaszállnom a multba!..... Van az ember életében egy kor — ah boldog én, büszke vagyok rá, hogy embernek születve ismertem ezt — van egy szép, dicső kor, melyben a test-idegek finom anyaga, az emlékezet, remény és vágyak lángilletén, az istenülés villany-mámorában — mint aranyatomok a tűz olvasztó hevében — a földiség salakát lerázva, tisztán — szellemszerűen oszlik fel. És ez az ifjuság boldog kora..... Oh ha visszacmlékezem, mily reszkető vágygyal — a megdicsőülés kéjével röpültem egykor a távból kedvesem — imádoztam felé..... S a vizlát percében kezem, melylyel az alabástikéz havába nyultam, az üdv-mámor villanylángja alatt megreszketett

az érintésnél. Remegtem test- és lélekben. Nem birtam szólani..... Az igaz — a mély szerelemnek nincsenek szavai.

Ily vágy — ily kéj — ily üdvözület előélve hullámzott át Gyulánk idegzetén, midőn unokavére — Ida felhívására, imádott kedvese — ideála ölelésére Pestről X** városába röpült.

Igen! igen! egy hét múlva a naplótöredék felolvasása után Gyulát Etelke ágyszobájában találjuk.... Késő... késő már; nem találta üdve angyalát ágyában..... Ő kiszenvedett — két nap óta sirban nyugszik.....

Borzasztó lélekrendület!...

Gyula mint égből alásujtott angyal öntudatlanul hullt a sirra, mely a kedves halott hideg tetemeit zárta örök éjébe. Hiában — hiában! Kit a végzet elragadott tőle, vissza nem adhatá az életnek — és magának.

..... Gyula a mély fájdalom előrohamának szünpercét várva, még egyhétig késett boldogtalanságaszínhelyén — X** városában. És a sors úgy akarta, hogy imádott kedvesét még egyszer és utószor megláthassa, ha nem is élve, legalább halva — a sirban.... Kövesi, a beteges ember — a volt gyámnok — otléte ideje alatt szélhűdés következtében hirtelen meghalt.

Az uj — a még be sem hantozott sir, melybe Etelke tétetett, fölásatott.

Gyula örült szenvedélylyel törte fel koporsóját — az egyetlen kincsét rejtő koporsót..... és... és.... ah borzasztó! Etelkét koporsójában megfordulva... tépett halotti rongyokban.... iszonyu kínjában öszszemart testtel.... aludtvéresen találta!.....

..... A szerencsétlen hölgy mint tetszhalott temettetett el.... és hah.... sirjában halt meg.....

X.

A halottvizsgáló — mint a város rendes sebésze — Fülkei volt.

.... A bűnös hivatalnok hajborzasztó eljárása — hallatlan istentelenségeért tüstént befogatott.

Mit használt mindez!

Már késő — késő!.....

Ah az nem adja vissza őt!.....

XI.

Gyula azon nap óta boldogtalansága színhelyén többé nem látatott.

Néhány nappal később — 1849-dik évi aug. 2-kán Debrecennél, a gyászemlékü orosz-magyar ütközet után, a csataterén — az elestek közt — egy fényes polgáröltözékű ifju holtteste találtatott.

A szerencsétlen ifju neve, a nála talált iratok szerint: Vetényi Gyula volt.

Orbán Pető.

Édes anyám....

Édes anyám bölcsődala,
Ujra vélek hallani.
Viszszatérnek gyermekkoron
Rég elveszett álmai....

Vagy csalódom, s más ez ének:
Tán a szellők sohaja,
Tán a reszkető lomb alatt
Zengő patak moraja.

Tán a megtérő tavaszban
Egy madár első dala
Melyre hő szívemmel együtt
Reszket a lomb fátyola.

Tán pusztában bujdosónak
Viszszazengő méla dal,
Mely az elhagyott oázok
Csendes szellőjébe hal.

Tán egy emlék, mit a boldog
Szerelem hagyott nekem:
Az első csók, vagy az első
Dobbanás a szíveken.

Tán a legfényesebb álom
Mit a költészet terem;
Fényes mint a napsugára
S mint holdsugár, tiszta, szent....

Oh nem, oh nem! A természet,
Költészet vagy szerelem
Istenálmot nem adtak még
S nem is adhatnak nekem.

Oh a szív csak egyszer boldog
Míg nem ért és nem szeret.
— E kor visszaálmódása
A legszebb emlékezet!

Édes anyám bölcső-dala....
— Oh mi is lehetne más:
Fájdalomban, szenvedésben
Örökös vigasztalás!

Sz. K.

Szépek tükre.

Sokszor bár nem süt ki a nap, mégis főlzárad a harmat. — Sokszor nincs boldog jelenünk, mégis feledjük a mult szomorú emlékeit. Azonban:

A víz medrének fenekéről hányd ki a földet, a kihányott földben ne felejtés fog teremni; — a szív mélységét érintsd célzó szavaiddal, a multnak egész emléke előáll; és ezen emlék, ha édes volt, lesz százszorta keserűbb, mint a főlszakgatott sebek mindig fájóbbak, és csaknem elviselhetlenek, kivált ha nincs rájuk enyhítő balzsam.

A reményt nem lehet elveszteni az életben, mert az a szív kellőközepébe van benöve; s mégis beszélnek reményvesztettről, olyanról t. i. ki a kétségbeesés közepete így szokott verselni:

Mit ér nekem az élet,
Ugyan mit ér?
Ha ahhoz egy parányi
Remény se fér?

Az ugynevezett reményvesztett, csak akkor az: ha öngyilkos is. Világosnál láttunk ily reményvesztetteket; kiknek itt örökre elhomályosult minden...

A távollevő kedvest éjjel nappal keressük, pedig mindenütt jelen van; éjjel nézz az égre, előtted fog lebegni az ő ártatlan lelke, — a napban lángszerelmére, — a holdban epedő bánatára, s a csillagokban gyöngéd érzelmeinek szerelmes táborára lelsz; — nappal nézz a földre s látni fogod az ő áldott szívét, — uton utfélen minden virág az ő arcképe, minden fűszál az ő sorsa, — minden legkisebb nesz az ő fohásza, — minden vízcsepp az ő könny, — sőt azon porfelleg is, mely előttünk fölka-rog, az ő jövő boldogságának tüzes szekere, melyen a hetedik égbe ragadtatik.

A nőszív szerelemharangját kótából huzni, a mesterségek mestersége; — de azt tűz alkalmával félreverni, gyermekség.

A szabad szerelemben egyszerre veszítjük el szívünkkel a fejünket is; de kevés idő múlva mégis megtaláljuk; — míg a tiltott szerelemben fejünket csak akkor veszítjük szívünk után, ha elháríthatlan akadályok gördítenek előttünk, csakhogy aztán bajosan is találjuk meg többé azt.

A nép azt tartja: hogy az urak midőn megházasodnak inasok lesznek; — ha a népszava istenszava, úgy a hölgyvilág csak méltóztassék kegyelmesen és illetőleg nagy bölcsen hallgatni az emancipációról. *)

A lángész és elszánt akarat sem fejthet ki oly nagy erőt, mint a szerelem, és azért mondatik mindenhatósnak.

Egy valódi férfi önrabságaért és fiának halálaért, nem sirt, nem panaszkodott; és midőn barátját látta koldulni, jajszóra fakadt — s könyezett. A nap midőn megszobb van tőlünk, midőn csak félerejével melegít: szelet és esőt szerez; de ha teljes lángban sütnék sugárai: föl-száritja az esőt, és elállítja a szelet. Igen

Ha a bánat nagyszerű, a szív elszorul s lezárja a könyeket, és sohajtásokat; és a bánat nem nyilatkozhatván részvétgerjesztőleg, ottbent emészti magát föl. Ha pedig a bánat kisebbszerű, a kin tüzen fölfortt könyek föl-tolulnak a lélek ablakára, a háborgó indulathullám gyermekei pedig — a sohajtások — szintén kitörnek a lélek nyitvaálló ajtaján. És mind a köny, mind a sohajtás ily módon kipanaszolván magát, megenyhül.

Angyalvári Belső.

Viola.

Szög haja volt Violának,
Két szemében csillag égett,
Nehéz selyemköntöskéje
Csakugy suhogott: ha lépett;

*) Mért a férfiak nem emancipálják inkább magukat az édesen türt papuskormány alól? Szerk.

A gyönyörű Violának
Egy öreg ur volt a férje...
Barna ifju járt a házhoz,
Az öreg ur örömére
S a kedves szép Violának
Dalolni: a zongorához.

Rábai.

Egyveleg.

B. Haynau Berlinbe utazott. Némelyek azt a hirt szeretik terjeszteni, mintha a slezvig-holsteiniakhoz utaznék. Ugyan ki hinné?!

Az új rendezet szerinti hivatali állomásokra csőd hirdettetik. Az egyenlőség elvénél és jogánál fogva mindenkinek lehet... folyamodni...

Pozsonyban a kerek kalapok hordása tilalmaztatik. Tehát ezután a fővegdivatnak is a mai világ szegletességéhez kell alkalmazkodni.

Görgei Klagenfurtban is azon tan buvára, melyet magyarországi hadjárata végén követett, t. i. az élet lényeges elemeit vegytani ügyességgel bontogatja szét... istenre bizván azoknak összealkotását. Azóta bizonyosan saját lelkét is vékony foszlányokra osztotta a... nemesis —.

A pápa birtokában zavarok mutatkoznak. A nép a szabadság bálványa előtt ujjongva hullámozott, s győzelemittason vonult végig az utcákon. A gens d' arme csapatokat szétugratta. Azonban a scena... befogatásokkal végződött. Mi ebben semmi különöst és meglepőt nem találunk; de a befogottak anynyival többet. Erre aztán elmondhatja a debreceni magyar ember: „bizony komámuram, rossz idöket élünk.“ Szokni kell mindenhez!

A Jezsuiták Modenában, Reggióban és Massában jövő november 1-sejétől fogva iskolákat állíthatnak, s javaikat előlegesen vissza is nyerték. Mindenféle nemzetbelieknek nyitva van az út, az érdemes tanítványok diszorai közé igtathatni magokat. Ugy hallik, hogy a magyarokra nézve az aláírási-iv Klagenfurtban Görgei műtermében van kitéve. — Annálfogva az illetők oda utasítatnak.

*

Debreceni napló.

István Nádor vendéglő Debrecenben.— Gondolkoztam, még pedig azon, hogy hány nyelv van a világon s végre kigondoltam, hogy azt gondolkozás utján ki nem lehet találni. Gondolkozásomnak azonban mégis lett anynyi épületes eredménye, hogy az előttem ismeretes nyelvek közt bizonyos rokonságot találtam, még pedig oly nemzeteké között, mely nemzetek egymástól borzasztóan különböznek, mint például a magyar és német.—

Lám a magyar eszik s a németessen, sőt a csaknem minden nyugoti nyelvek anyja a latin, edere vagy esse ígét használ ezen értelem kijelentésére. —

Hol gondoltam pedig mindezeket? Debrecen városának e kalvinista magyar Rómának „István nádor“ című vendéglőjében, midőn épen enni akartam. S az itt elébem terjesztett német étlap engem még arról is meggyőzött, hogy bizonyosan minden nyelveknek egy nyelvből kellett származniok; különben német és magyar közt ennyi egyesség csupa lehetetlen! —

Vegyük fel példánakokáért az érintett étlapon álló német „Abrolég“ szót. Én e német ételnevet sem nem ismervén, sem nem értvén: nem mertem „Abrolégot“ kérni. —

Továbbbetűztem: „Barayn“ teremő isten! nem értem!

Még is továbbbetűztem „Bözén“ szent isten! ezt még ugy sem értem!

Ismét továbbbetűztem „Dezdag“ nagy isten! ebből ki nem jőzanodom! —

Megint továbbbetűztem „Almaredes“ boldog isten!.....

Ujfent továbbbetűztem „Héteknelf“ — na! itt már végkép elcsüggedtem. Jézus Mária! már látom éhen kell elveszni a német nemértése miatt! —

Ugyan barátom! — szólék kétségbeesve a mellettem ülő egyénhez — igazítsd el e nehéz állapotban mittevő legyek? —

„Kiáltsd el a mint irva látod — felele a kérdett — majd be hozzák; oszt edd meg!“

Mit tudtam tenni; én is elkialtám a mint irva vala: „Lipamay golonbirlire!“ — S — mit hoztak? Hoztak libamáját kolompérlére becsinálva. —

Itt nyílt fel a szemem, s azt sem tudtam örömben, hogy egyem meg a libamáját, midőn a nyelvrokonságra nézve ily szörnyű hasonlatosságot fedeztem fel! —

Mélyebben tekinték az étlapra, s én magyar, mind megértém a német szavakat. p. o.

Németül.	Magyarul.
Lipa Abrolég — — —	Libaaprólék
Barayn Betsenye — — —	Báránypecsenye
Bözén dto — — —	Bélszin dto
Dezdag — — —	Tészták
Almaredes — — —	Almarétes
Héteknelf — — —	Hideg nyelv
Upurka szálláta — — —	Ugorka saláta
Kavázás upurka — — —	Kovászos ugorka
Sölt upurka — — —	Zöld ugorka
Bórog — — —	Borok
Egrey vörös — — —	Egri vörös
Dogay — — —	Tokaji stb.

No hát nem marokkal markolható itt a hasonlatosság a német és magyar közt? —

Mindezeknek ulána örömben bévágván még egy adag „heteknelfet“ és egy üveg Dogayt: haza mentem, a

világ históriáról gondolkozandó, s azon hitben szenderültem el, hogy a magyar és német maholnap megegyeznek — nyelvben! hol pedig nyelv egység van: ott nem lehet bável. —

Lajos.

Vásárvasárnapján a ref. főiskolai felsőbb tanhallgatók karénekülésökkel mulattaták az énektrembe gyűlt kevés közönséget. Megvalánk lépve midőn beléptünk, látván, hogy ifjaink kalapjait gyászfátyol övedzisi méltó elismerés keletkezett keblünkben, midőn felvilágosítottánk: hogy a tanuló ifjuság néhai tanár Kereskes Ferencet gyászolja! Hallik, hogy nyugtiszteletet is akarnak a boldogult emlékére szentelni; de kár vele oly igen késni! Bár az iskola felügyelői lelkökre vevén a boldogult érdemeit, családá anyagi boldogításától a haza és emberiség java előmozdítására elszakított idejét tetteleg pótolnák vissza a szeretett családátya helyett, méltán kesergő övéinek.

Vásárunk a Szentgyörgyinél ritkább, s az árúk magasabb árúak valának, úgyhogy már vasárnap észrevehető volt, mikép ez sem a vevőnek, sem az árulónak nem nagy hasznot fog hajtani. Vidéki szépeink is igen kevesen jelentkeztek e vásáron. De hiszen nem is sok embernek van kedve házasodni, akarám mondani: feleségesedni!

A közigazgatási hivatalok rendezése iránt mostanában tétettek lépések. A törvénykezési hivatalnokok erélyesen járnak el kötelességükben. Azonban a tapasztalás bebizonyítja, mikép — különösen a járásbírósnál — oly kevés a személyzet, hogy az ott levő hivatalnokoknak vagy le kell mondani, vagy társakat nyerni a munkára! Tertium non datur!

Lauka Gusztáv jeles humoristicus írónk humoristicai dolgozatait mostanában világ elé bocsátandja. Előre is ajánljuk a t. közönség figyelmébe.

Boross Mihály „Házasság Speculációból“ című jeles humoristicus regénye megjelenvén, kapható Debrecenben Telegdi Lajos ur könyvkereskedésében.

Szilágyi Sándor füzeteinek III-dik darabja is megjelent becses tartalommal. Menynyi élv kínálkozik az olvasni szeretőknek! Csakhogy olvassanak aztán!... ©

HIRDETÉS.

T. Dravecky Zsigmond urnak németutcán 1772. sz. emeletes háza, mely több mint 12 tágas szobát, ezek közt vendéglőnek is használhatókat mind lent, mind az emeletben, — ezeken kívül raktárnak alkalmas helyeket, kamarákat és istállókat foglal magában, — f. évi nov. 1-jétől számítandó 6 évre hasznóbérbe adandó. Értekezhetni iránta helyben

Oláh Károly
hites ügyvéd.

Nyomatik Debrecen város könyvnyomdájában.